

آبونه شرائطی : هریر ایچون  
سنه لکی (۴۰۰) آلتی آیلنی  
(۲۲۵) ممالک اجنیه ایچون  
سنه لکی (۴۵۰) ، آلتی آیلنی  
(۲۵۰) غروشدور.

نسخه سی ۷۰۵ غروشدور .  
سنه لکی ۵۰ عدددر .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده  
رشید افندی خاتمه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المنونیه  
قبول اولنور . درج ایدله بن  
یازیلر اعاده اولنماز .

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

باش محرر  
محمد حاکف

صاحب و مدیر  
اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

# المنشور

۱۳۳۰

۳۰

۱۳۳۰

۱۳۳۰

۱۳۳۰

خدمت ابدن بویله محترم بر والدہ ، بویله خیرلی بر پدر دائماً تحیلہ لائق کوریلیر .

بر ذات ، متعدد اولادہ موفق اولماسنی کندی حقندہ بر نعمت الہیہ تلقی ایتہلیر . بر حدیث شریفہ : ( ریح الولد من ریح الجنة ) بویورلدینی کی دیگر بر حدیث نبویہ دہ : ( الولد فی الدنیا نور وفی الآخرة سرور ) وارد اولمشدر .

ہلہ متعدد قیز اولادینہ نائل بولونان بر مؤمن عادات جاہلیہ مخالفت ایچون دہا زیادہ اظہار سرور ایتہلیر . ( یہب لمن یشاء اناؤا فیهب لمن یشاء الذکور ) آیت جلیلہ سی منطوقہجہ خلاق کریم حضرتلری دیلہ دیکنہ قیز اولادی ، دیلہ دیکنہ دہ ارکک اولادی احسان بویورر ، ہر ایکسی دہ مواہب سبحانیہ دندر . بناء علیہ انسان بو کی مواہب الہیہ مظهر بتدن طولای صوک درجہ محظوظ و متشکر اولمالیدر کہ حقندہ عواطف الہیہ توالی ایشین . ارضروملی

عمر نصرمی

## حافظہ مار نفاک ماہیت و مناسی

صوک زمانلردہ مخایف مطبوعاتی اہمیتلہ اشغال ایدن مناقشات و مناظرات اجتماعیہ دن آکلاشیلیور کہ ، افکار عمومیہ من محافظہ کارلق و تجدید پرورلک جریانلری مراقبہ تعقیب ایتکدہ و ملککتک مستقبل انکشافاتی نامنہ بوفعالیت فکریہ دن خیرلی نتیجہلر بکلہ مکدہ در . فی الحقیقہ اجتماعی عمدہلر معضل اولدینی قدر فیضلی بر منبع تکاملدر . چونکہ ، متین بر شکل اجتماعی بہ ، یوکسک بر تربیۃ اجتماعیہ ، یہ استناد ایتکدہ سیاسی ، اداری مفہوملرک استقرار بولمسنہ امکان اولہ ماز . یعنی اجتماعیاتہ مقارن اولیان ، تعبیر دیکرلہ نمللری بنیۃ ملیہ داخلندہ قورولیان ہر ہانکی بر ایشدن مثبت اثرلر اقطاف ایدیلہ من . روح ملیدن دوغان ، اجتماعیاترہ ، اساساترہ موافق و مطابق اولان حرکات ملیہ من مستثنا اولمق اوزرہ ، شمدی بہ قدر ہیچ بر فکرک ، ہیچ بر زمرہ نلک حریم ملتہد بر یولہ مامسی ، آوروپا محیطی ایچون شرائط محلیہ بہ ، تعاملات حسیہ و اداریہ کورہ تنظیم ایدیلن قوانین و نظاماتک ، اصوللرک مملکت مزیدہ قابلیت تطبیقیہ سی دوشونلکسزین - عیناً اقتباسنہ رغماً بونلرک عملی و مفید بر ثمرہ ویرہ مامسی ، اومدینمز ترقیات و تکاملی تأمین ایدہ مامسی واضحاً کوستریور کہ حرثہ ، اجتماعیاتہ مقارن اولمدنچہ ، تدقیق و تحلیلہ استناد ایتین تشبثلر ، حسن نیتہ محمول اولسہ بیلہ ، ینہ عقیقہ قالمہ محکومدر . بوندن طولای ہیئت اجتماعیہ منی شدتلہ علاقہ دار ایدن اجتماعی مباحثہلری ، اک جانلی و اساسلی نقطہلرک تقدیر ایدلکہ باشلانیدیغہ بر علامت اولمق اوزرہ تلقی ایدیورر .

صورتلہ قصداً چوجوق دوشورنچہ نظر اولونور . اگر چوجوق حی اولارق دوشردہ عقیندہ وفات ایدرسہ بو قادین اوزرینہ ہم دیت ، ہم دہ کفارت لازم کلیر . اما چوجوق هنوز نفخہ یاب حیات اولمادن دوشرسہ بالکز غرہ ، یعنی دیت شرعینک یکرمنی دہ بری اولان بش یوز درہم کوموش واجب اولور . قادین بر جزای نقدی اولمق اوزرہ دیت و غرہ بی اسقاط ایتدیکی جنینک ورثہ سنہ ویرر ، کندیس قاتل عد اولوندیغندن بالضرورہ بوندن حصہ آلاماز .

بو جزا ؛ بو خصوصہ کی نہی شرعینک اک مؤثر بر مؤبدہ سیدر . طبعاً میال اموال بولونان قادینلرک بو صورتلہ جزا دیدہ اولمالری شہہ یوق کہ کندیلرینی اسقاط جنین جنایتہ جرأتدن پک کوزل منع ایدر . اولورر کہ بو کی احکام شرعیہ منہ رعایت اولنسون . آنجاق بر قادین مجرد بدنی اصلاح ، معنی تأمین ایچون علاج ایچردہ بونک تأثیریلہ حامل بولوندینی چوجوق کرک مبتأ و کرک حیاً دوشرسہ بوندن طولای کندیسنہ بر جزا ترتب ایتمز ، حق بو چوجوغہ وارث دہ اولابیلیر . [ فتاوی ہندیہ ، ولوالجیہ ]

ایشتہ کوریلیرور کہ بر ضرورت صحیہ مستند اولمقسزین وقوع بولان چوجوق دوشورمہلری بر جنایتدر ، اک بویوک معاصیدن معدوددر . شرایع الہیہ بونی منع ایدیورر ، بوتون ارباب وجدان بو معصیتدن تنفر ایدلور . آرتق دیانتہ ، صفوت وجدانہ مالک بولونان بر قادین ، بر رئیس طائلہ بویلہ بر جنایت و معصیتہ ناصل اجتناسار ایدر ؛ بوکا ناصل روی موافقت کوسترر ؟ بو فضیحتہ جرأت ایدنلر علی الا کثر صوک زمانلردہ پک شدید بر ندات حس ایدرلر ، چوجوغنی دوشورن بر والدہ ، بو جنایتہ موافقت ایدن بر پدر چوق کرہ ہنکام پیریدہ کندیلرینی حمایہ ایدہ جک اللردن محروم قالیرلر ، دہا دنیاہ گلہ دن آخرتہ کوندرمش اولدقلری معصومک خیالی کوزلری اوکنندہ بر قهرمان کی تجسم ایدر ؛ بو خیالی امدادلرینہ قوشمش بر خضر کی تلقی ایدہ رک سہوینیرلر ، آنک زیر جناح حمایہ سنہ صیغینارق بارثقیل حیاتی تخفیفہ موفق اولاجقلری ذہابندہ بولونورلر ؛ مدار حیاتلری اولان بو قهرمانی آغوش افتخارلرینہ جلب ایچون قوللری اوزادیرلر . حیفا کہ بو قهرمانک بر طیفدن ، بر خیال موہومدن عبارت اولدینی تحقق ایدر ، و قتیلہ حیانتہ قصد ایش اولدقلری معصومک بر تمثال خیالیسندن عبارت بولوندیغنی آکلایارق پک درین بر یأس و حزن ایچندہ قالیرلر ؛ بو صورتلہ دہ یا پیش اولدقلری جنایتک بر جزای مغویسنہ اوغرامش اولورلر .

خاتمہ مقال اولارق شونی دہ عرض ایدہ لم کہ بر قادینک ، بر ارککک قیمت اجتماعیہ سی وجودہ کتیردکاری چوجوقلرک اکثریتلہ متناسباً تزیاید ایدر . منسوب اولدینی ہیئت اجتماعیہ نک ازدیاد قوت و سطوتنہ

تکامل تدریجی بی کوسترن علوم و فنونک انکشافاتی ترقی و تجدید کده والدیدر . حالبوکه اسلامیت علم و صرفاتی شعار ممیزی اوله رق قبول ایتمکله یرنده صایان بر مدینت دکل ، استقبالی دائماً تکاملده اولان بر هیئت اجتماعی وجوده کتیرمشدر . شو حالده بزم محافظه کارلغمز ضربک «قونسرواتور» لکله روحاً آیرلمشدر .

شیمدی احتیاجات عصریه به کوره هیئت اجتماعی مزک تعقیب ایتمی ضروری اولان وجهه لری ایضاح ایدلم . متین بر معنویاته ، رصین بر اخلاقیه ، یوکسک بر تربیه فکریه واجتماعیه به ، درین بر تساند و آهنگه ، ترقی و تکاملی محتوی قوتلی بر هیئت اجتماعی و مدنی به نائلیت ایچون اک طبیعی یولدن حرکت ایتملیدر .

بشری هیچ بر حادثه یوقدرکه معنویاته مربوط اولسون . هر هانکی مقصد و غایه فعله انقلاب ایدم بیلیمک ایچون تحسین ، تفکر ، محاکمه ، سوق و اداره صفحه لرندن کچمکه مجبوردر . تمامیه معنوی اولان بو صفحه لک شعوری ، مثبت ، و منفی کافل نتیجه لر ویرمی افرادک خصائص اخلاقیه سی ، اعتقادیاتی ، منافی ، سجه سی اعتباریه کالنه متوقفدر . شو حالده معنویاتسز مادیات اوله ماز .

ایشته محافظه کارلک اجتماعی مسلکی بودر . مادامکه معنویات لازمدر ؛ بو قوت تکاملات روحیه ، اخلاقیه و فلسفیه نک اک یوکسک وشمولی درجاتی احتوا ایدن ، بشریتی بر جامعه آلتنده طوبیلامق قوتی حائز اولان اسلامیتدر . محافظه کارلر ، حسن ، روح ، منطق ، حقایق اشایه و موقوفه مطابقت و نظام و آهنگ ، انضباط اجتماعی ، ترقی و تجدید مفهوم لری اعتباریه اجتماعیات اسلامیه بی ضرب مدینته متفوق عد ایتمکده درلر . و اساساً تمز داخلنده حرکت ایتمکله غریبه هررض احتیاج ایتمدن یوکسکله بیله جکمز قاعددرلر . حقیقه و قایع و تجربه کوستریمشدر که : اجتماعی ساحده غربی تقلید تساند اجتماعی مزی اخلاقیات ایتمکده ، اخلاقری بوزمقدمه ، عالمه رابطه لرینی کوشه تمکده در .

علوم و فنون مثبتیه کلنجه ، بو خصوصده محافظه کارلک تجدید پرورلرله هیچ بر اختلافی موجود دکدر . هیچ بر ملتک مالی اولیسان علوم و فنونی نره دن اولسه آاق ، فقط لفظاً دکل ، بتون شمول و معناسیله اخذ و بالعمل تطبیق ایتمک ضرورت قطعیه سئندمیز . حیات عمومی و خصوصیه مزک علاقه دار اولدینی کافه تجلیاتک اساساً تمز دن ملهم اولسی ، احتیاجات ناسه اوفق اولمق اوزره اجتماعیاتمزک اصلاحی مادی انکشافاته اصلاً مانع تشکیل ایتمز . بالعکس اجتماعی خصوصاً غریبی تقلیدک ترقی و تجدیدی ، مملکتمزک اهماری ، رفاهتی ، سعادت مادیه سی تأمین ایدم مدیکی ثابتدر .

دیمک که : ترقیات مادیه ایچون ده متساند بر سجه به ، یوکسک بر معنویاته مظهریت ایجاب ایدیور . بومداتک بر جوق تاریخی

اجتماعیه تعلق ایدن هر درلو عقیده لک سربسته به ، حریت تامه داخاند . مناقشه سی هیچ شبهه سز اعظمی فوائد تأمین ایدم جک ، آنجق جمهوریت دورنده انکشافی ممکن اوله بیان اجتماعیات مدیه بی تقویه و ترصین ایلنه جکدر . بر ملت داخلنده مختلف مسلک اجتماعی به منسوب انسانلر بولنه بیلور . فقط ینه عقیده لرینک منفی ایجاباتندن اوله رق یکدیگریله یالکیز فکر ساحه سنده کال بیطرفی ایله قارشولاشملری و مقصد عمومی اک دوغرو یولک تعین و تظاهری اولدینه نظراً ثبوت بوله جق هر هانکی حقیقت مواجهه سنده حسیاته قایلیمیه رق دوغروی قبول ایتملری ضروریدر . بناءً علیه عینی ملاحظاته شخصمزی مقید عد ایدم رک مسالک اجتماعی نک اک مهمی اولان محافظه کارلک حقنده بعض مطالعاتده بولنق ایستوروز .

اولاً محافظه کارلک ماهیتی ندر ، مبدأ و منتهای نصلدر ، تجدید و تکامل حقنده کی تلقیاتی نه مرکزده در ؟ بولنک تدقیق اقتضا ایدر . مملکتمزده هر شی کبی محافظه کارلک ده لایقیه آکلاشیله مامشدر . محافظه کارلک بمضایر نجه معقول و معتدل بر مسلک عد اولوندینی حالده بعض مفرط تجدید پرورلرجه قره قوت ، تعصب ، ارتجاع مفهوم لرینک مقابلی اوله رق تلقی ایدلمکده در . عجبا بویکی طرز رؤیتدن هانکیسی حقیقه یا قلاشیور ؟ فکر مزجه بو تخالفک باشلیجه سبی شمدی به قدر منوران ملتک اجتماعیاته مشغول اولماسی ، یکدیگرینی آکلامغه چالیشامسیدر . حریت فکریه ساحه سنده مناقشاته دوام ایدلکجه البته هر مسلکک ماهیت اصلیه سی تجسم و تحقق ایدم جکدر . اگر بو یازیلمزله محافظه کارلک حقنده افکارک توضحنه ناچیز بر خدمتمده بولنه بیلیرسه ک جدأ بختیار اوله جفز .

محافظه کارلک «قونسرواتور» لکک مقابلی اوله رق استعمال ایدلمکده در که معنای لغوی اعتباریه «ماضی به تاند اصول ، عادات ، اساسات و عنعناتک عیناً محافظه سی غایه سی استهداف ایدن بر مسلک» دیمکدر . ایشته ایلک سوء تفهم بورادن باشلایور . غریبه تاند محافظه کارلک بومعناده اولدینی حالده اسلامیتک قبول و ترویج ایتمیکی محافظه کارلک ، «روح و اساسات محافظه ایدلمک شرطیه دائمی بر تکامل ، تجدید و ترقی بی استهداف ایدن بر طریق مستقیم» در . چونکه اسلامیت هرشیدن اول ادیانک اک متکملیدر . وضع ایلدیکی قواعد و اساسات کرک افرادی و کرکه هیئت اجتماعی بی دائمی مساعیه به ، اعتلا به سوق ایدر .

اسلامیت دین بشر اولمق اعتباریه احتیاجات ناسه اوفق اولان احکامی استحسان ایتمشدر . احکام فرعیده «ازمانک تغیریله احکام تبدل ایدر» قاعده کلیه فقهیه سی ترقی و تجدیدک ضمایدر .

بتون مسلمانلرک اعداد قوتله مکلف اولسی ، ترقیات عصریه بی تعقیب شویله دوسون ، هر صورته عصره تفوق ایتمک مجبوریتی استلزام ایتمکده در .

قارشى نفرت بسيله يورلر ، بر طاقم قادينلر ك حياتلرني باعلامش اولدقلىرى فحشخانه لره ، آرده بر معارفه سابقه اولقسزین ، ارککلر ك برى چيقوب برى کيرمه سنى کريه کوربيورلر ؛ و بو مقوله قادينلر ك دول ايچين جلب ايدلش حيوانلردن فرقلرى اولمايغنى سويليورلر . آنجق ظن ايدبيورم كه بونلر سفاهت طالمده انسانك طانمايغنى بر قادين قارشى نصل برميل و مجلويت حس ايتديكنى ، اولجه کوروشوب طانيشمايان ايكي وجودك بويله ملاقات ووصالردن نه بيوك حظ اولدقلىرى تقدير ايدميورلر .

بويله بهيانه و آواره سرانه حياتي پك چيرکين وشايسته نفرين کورن بو ذوات انسانك کنديني ديلسز حيوان مرتبه سندز مالى طوممه سى ، بناء عليه سائق محبت متقابله اولمايغى ، ايكي شخصك مناسباتده بولمغه طرفدار اولمامه لرى ايحاب ايدميجكنى سويليورلر ؛ مع مافيه اوزون بويلى معاشرت كده انسانك قلبنده رقيقنه قارشى اولان ميل و محبت ضعيف ايراث ايدميجكنى درميان ايدبيورلر . بونلر نظرلرينك صوك نقطه سنى اساس اتخاذايدهرك رسمى نكاح و ازدواجك بر ضرورت اجتماعيه اولمايغى ، بلکهده بونك زوج و زوجيني دائمي بر ارتباط ، نهايتسز بر رفاقه ، محكوم اولمق كې آرزو ايتدكلرى برحالى تحمله مجبور ايدميجكنه قائل اوليورلر . ينه بو نقطه يه استناد ايدرك محبتك غليانه ضعيف ، طرفينه ملال ايراث ايدميجك بويله بر رابطه نك سعادت ماديه يي تأمينه خادم برغايه تشكيل ايدميه جگنى ، فطرت بشر اوصانچ و یرن بر ثبات و قراردن زياده نشوء خاطره باعث اولان جواليتيه متمايل بولنديغنى ادعا ايدبيورلر .

اوروپاده وسائر ممالك مترقيه ده برچوق کيمسeler بونظريه يي قبول ايتدکلرندن مخادنت مسلکک طرفدارانى چوغالدى . برچوق جهتلرله زوجيت حياتنه بکزه ين واوندن يالکز عقد رسمى به مستند اولماق ، مدت دوامى ايكي رفيق آرده سنده مودت و صميميت حسنك دوامنه منحصر بولمق و آرده ده كى رابطه محبت گوشه نيجه نكي بر رفيق آرامق ايچون هر برينك بر طرفه کيتميسنه امکان و یرمك كې شيلردن عبارت بولان بوحيات کيت کيده سارى و مستولى بر شکل آلدی .

بو طرز حيات برچوقلرينك ذوق و تمايللرينه توافق ايتمش ، بونكله ازدواج حياتي آرده سنده فرقك عقد و شهودك ضبط و تحريري ، دينه يا خود ماده مستند بر طاقم مراسمك اجراسى كې رسميت دائره سنى تجاوز ايدميه جك درجه ده اعتبارى اولمايغنى قناعتنى پرورده ايتملرى بونك نتايج محتمله سنه فضله اهميت و یرمه ملرينه سبب اولمشدر . بز شورا ده بر آرزو مسلکك ده نه درجه يه قدر يا ککش اولديغندن بحث ايدم :  
بومسلکه سالک اولانلرده عادت ، علاقه و رابطه لرك دوامنه مؤدى

مثالريني ده ذکر ايدميليوز . بر زمانلر جهاننه نور و عرفان سرپهن صرب ، اندلس ، هند ، و ترك مدنيتك يعنى اسلام حرثك ساده نظرى اوله رق دكل ، علميله ، عمرانيله ، صنايعيله ، اقتصادياتيله ، قوتيله ، وسائط ماديه سيله ده حکمران اولديغنى انكاره امکان وارميدر ؟

اسلاميتك كونش كې بارلايغنى بو عصرلرده غرب ده ابتدائى دورلريني ياشايور ، جهل ايچنده بوناليوردی . بوكون دائمي بر سنى و عمل نيجه سنده آوروپا ماده کسب کال ايلدى . هيئت اجتماعيه من ايسه اساسادن اوزاقلاشورق کسلان و عطالته ، سقوط اخلاق يه دوشمى صورتيله تزيات ماديه يي اهل ايتدى . فضله اوله رق احتراصانه دوشورك تساند و سجيح سندن اوزاقلاشدى . شمدي غربى تقليد صورتيله کيتدکجه ده زياده ضعيفله يور .

ايشته محافظه کار انسانلرک غايه سنى روحاً ، معنا هيئت اجتماعيه منى وضع اصليسنه ارتقا ايتديرمك ، ماده ده اك يوكسك تكاملك تأمينى ايچون چاليشمقدرد . بو اعتبارله محافظه کارلق نه ارتجاع ونه ده تعصبدرد . بلکه دين کال اولان اسلاميتك روحى اك يوكسك مرتبه ده کورن حقيقى ترقيرورلکدر . اساساً بشقه درلو اولميسنده امکان يوقدر .

الحاصل بو ملتک و على العموم مسلمان ملتلرينك اصغرى بر مدت ظرفنده اعظمى درجه ده انکشافاته مظهر اولمى ايچون اساسات صحیحه اسلاميه صاريلىق لازم کلدیكى قناعت قطعيه سنده بولونيورز .

حسن حکمت

## اوروپا حیات اجتماعی

مقدمه غربی بر قارينك غایت مهم بیانی

V

«شورايه قدر اولان افاداعده بزده حيات زوجيت ، شرقليلرک توهم ايتدكلرى كې ، حد کاله وارمالمش ، صفوت معيشق خللدار ايدميجك عواملدن تجرد ايدممامش اولديغنى آکلاديکوز ؛ شو حقيقت بر کره ده نظر يکزه تحلی ايتدى كه اجتماعى ، سياسى برچوق فلاکتلر يکزه منشأى ، بزده كى طرز معاشرت ايچانجه اجتنابى قابل اوليان ، ارککل قادينله پيداي علاقه ايتمى مسئله سيدر . بر علاقه كه ، ايكي صنفك يکديکريله اختلاطنى مباح عد ايتمك عقیده اجتماعيه سى اولماسه ، نه او ، نه ده نتايج و خيمه سى وجود بوله بيلير .

سزه بر شیدن بحث ايتمكى اونوتدم . بر چوق طرفدارلرى اولان بو مختلف و متنوع افکاره قارشى بعض محررلر يک متوسط بر مسلک اتخاذا ايتملر و بونكله اك معقول و اک سالم بر مسلک کشف ايتمش اولدقلىنه قانع بولنملر درر . اساس اعتباريله بو زمردنه فحش حياتنه